

TÜRKİYE'DE İŞSİZLİK SİGORTASINDAN YARARLANMA ŞARTLARI VE İŞSİZLİK SİGORTASI ÖDEMELERİ: GEBZE İŞKUR ÖRNEĞİ

BENEFIT CONDITIONS FROM UNEMPLOYMENT INSURANCE IN TURKEY AND PAYMENTS FOR UNEMPLOYMENT INSURANCES: THE SAMPLE OF GEBZE EMPLOYMENT AGENCY

Yrd.Doç.Dr.H. Yunus TAŞ¹

ÖZET

İşsizlik, toplum huzurunu, sosyal barış ve adaleti tehdit eden, sonuçları itibariyle sosyal felaketlere yol açabilen bir sorun olarak karşımıza çıkmaktadır. Ücretten başka bir geliri olmayan çalışanların artış hızına paralel olarak, bir risk unsuru şeklinde meydana gelen işsizliğin toplumların sosyo-ekonomik dengesi üzerindeki yıkıcı etkisi giderek önem kazanmıştır. Sosyal devlet olmanın bir gereği olarak, günümüzde gelişmiş ve gelişmekte olan birçok ülkede uygulanan işsizlik sigortası, sosyal gelirin paylaşılmasının ve sosyal adaletin sağlanmasının bir yolu olarak görülmektedir.

Bu çalışmamızda, işsizliği tazmin edici bir sistem olarak ve kişinin işsiz kalması durumunda devreye giren işsizlik sigortası incelenmiş, Gebze'de uygulanmakta olan işsizlik sigortası ve bu sistemden yararlanan işsizlerin işsiz kalma nedenleri ile aldıkları ücret ve beklentileri incelenmeye çalışılmıştır.

ABSTRACT

Unemployment appears to be a problem which causes to threaten social peace and justice, which can be reason of social disaster. Unemployment has become a risk factor to be parallel to workers, who have only remuneration rate of increase, come into question with its ravage to socio-economic balance of the societies. As a requirement of being a social state, unemployment insurance is applied in many developed and developing countries at the present time and in this country the unemployment insurance is seen as a way of sharing to social income and ensuring social justice.

In this study, unemployment insurance is investigated as a system of compensatory for unemployment. Unemployment insurance which has been applied in Gebze and unemployment reasons of the unemployed who benefit from this system have been tried to be examined.

¹ Yalova Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, Çalışma Ekonomisi ve Endüstri İlişkileri Bölümü.

İşsizlik, İşsizlik Sigortası, İstidam, Türkiye İş Kurumu
Unemployment, Unemployment Insurance, Employment, Turkey Business
Association (Institution)

GİRİŞ

İnsanlar, kendi arzu ve iradeleri dışında meydana gelen hastalık, kaza, ölüm, yaşlılık ve işsizlik gibi risklerle karşı karşıya kalmaktadırlar. Yaşadıkları ortamda ortaya çıkan bu risklere karşı insanlar kendilerini daima güçsüz ve zayıf hissetmişlerdir. Geleceğin belirsizliği karşısında sürekli endişe duyan insanoğlu, oluşturduğu sosyal güvenlik kuruluşlarıyla bugünü ve yarını güvence altına almaya çalışmıştır. Çalışma hayatı içinde bir kişi veya kuruma bağımlı çalışanlar için önem teşkil eden konular iki temel grupta toplanmaktadır. Bunlar, yapılan işin karşılığı olarak alınan ücret ve çalışma halinin devamlılığıdır.

Çalışma halinin devamlılığını engellemeye yönelik ortaya çıkabilecek olan hastalık, sakatlık, yaşlılık ve iş kazası gibi riskler, sosyal güvenlik kapsamına alınarak, bunların bireyler üzerindeki olumsuz etkileri asgari seviyeye indirilmiştir. Emeginden başka bir gelir kaynağı olmayan bağımlı çalışanların en büyük endişesi, çalışma güçlerinin geçici veya sürekli azalarak kaybolması durumunda, bakmakla yükümlü olduğu aile fertleri için bir güvence aranması zorunluluğudur. Bu endişe, sosyal devlet anlayışındaki gelişmeler sonucu, işsizliğin de bir risk olarak kabul edilmesi ve sosyal güvenlik sistemine dahil edilmesiyle hafifletilmiş veya son bulmuştur.

Diğer taraftan ILO'nun Sosyal Güvenliğin Asgari Normlarına Dair 102 Sayılı Uluslararası Çalışma Sözleşmesi, çalışanlara dokuz temel mesleki risk karşısında sosyal güvence sağlamak ve sözleşmeyi onaylayan ülkeye de bu dokuz riskten en az üçüne karşı korunma sağlanması yükümlülüğü getirmektedir. Söz konusu olan risklerden biri de, çekirdek hüküm niteliğinde olan işsizlik riskidir. 102 sayılı sözleşmeyi onaylamış bir üye devlet olarak Türkiye'nin, 4447 sayılı kanunla işsizlik sigortasını kabul etmesi ülkemizi uluslararası normlara yaklaştırmakta ve böylece hukuk sistemimizin ILO ve Avrupa Birliği standartlarıyla uyumu kısmen de olsa sağlanarak, çağdaş bir toplumun gereklerinden birisi yerine getirilmiş olmaktadır.

Gerçekten, gelişmiş ekonomilerde toplumun büyük bir çoğunluğunun geçimi, bağımlı çalışma ile elde edilen emek gelirinə dayanmaktadır. Bu nedenle kişinin işini kaybetmesi ve hemen yeni bir iş bulamaması durumunda ekonomik anlamda varlığı tehlikeye düşmektedir. Dolayısı ile geçici bir süre için dahi olsa işini kaybetmek halkın büyük çoğunluğu için bir sosyal riskdir. İşsizlik sigortası, çalışma istek ve yeteneğine sahip olup da, işini kendi iradesi dışında kaybedenlere geçici bir süre, önceki gelirlerinin bir kısmını karşılamak üzere, kendisi ve ailesinin sosyo-ekonomik bakımdan zor duruma düşmelerini önlemek için geliştirilmiş bir sosyal güvenlik programıdır (Dilik, 1992: 74-75).

İşsizlik sigortasına ihtiyaç, yaşamını sürdürmek için bir gelir elde etmek amacıyla çalışma arzusu ve isteğinde olup ve fakat çalışma imkanı bulamayan insanların belirli bir gelir güvencesine sahip olma durumunun sağlanmasından doğmuştur. Kendi isteği dışında işsiz kalan bir kişinin moral bozukluğu, ailesi ve toplum için oluşturabileceği sorunlara karşı korunmasının sağlayacağı yararlar tartışılmazdır (Törüner, 1991: 7).

Bu çalışmanın amacı, ülkemizde uygulanmakta olan işsizlik sigortasının işsizlere yönelik sağladığı maaş ve eğitim hizmetleri ile diğer hizmetlerinin amaca ne kadar uygun olduğunu araştırmak olup, ayrıca söz konusu hizmetlerin varsa eksik yönlerinin tespit edilerek muhtemel çözüm önerilerinde bulunmaktadır.

Günümüzde Türkiye İş Kurumu'nun önemi, yaşanan olumsuz işsizlik şartlarında daha da artmıştır. Türkiye'de İşsizliğin ortaya çıkardığı ekonomik ve sosyal sorunları azaltmak için işsizlik sigortası ödemeleri yapılmaktadır. Çalışmamızda işsizlik sigortası hizmetlerine değinilmiş ve bu hizmetlerden yararlananlara uygulanmış olan bir anket çalışmasına yer verilmiştir. Çalışma üç bölümden oluşmaktadır. Birinci bölümde istihdam, işgücü ve işsizlik üzerine kavramsal tanımlama yapılmıştır. İkinci bölümde İŞKUR'un işsizlik sigortası hizmetleri ve Gebze Şube Müdürlüğünde verilen işsizlik sigortası hizmetleri anlatılmıştır. Üçüncü bölümde ise, bu hizmetlerden yararlanan kişilerle yapılan anketin sonuçları değerlendirilmiştir.

1.KAVRAMLARA GENEL BİR BAKIŞ

1.1. Türkiye'de İşsizlik Sigortası Hizmetleri

İşsizlik sigortası, bir işyerinde çalışırken, çalışma istek, yetenek, sağlık ve yeterliliğinde olmasına rağmen, herhangi bir kasıt ve kusuru olmaksızın işini kaybeden sigortalıların işsiz kalmaları nedeniyle uğradıkları gelir kaybını belli süre ve ölçüde karşılayan, sigortacılık tekniği ile faaliyet gösteren zorunlu bir sigortadır.

İşsizlik sigortası uygulaması 4447 sayılı İşsizlik Sigortası Kanunu'nun ilgili maddelerinin yürürlüğe girmesiyle 2000 yılında başlamış ve ilk İşsizlik sigortası prim kesintisi 1 Haziran 2000 tarihinde yapılmıştır. İşsizlik sigortası primlerinin toplanmasından Sosyal Güvenlik Kurumu, diğer her türlü hizmet ve işlemlerin yapılmasından İŞKUR görevli, yetkili ve sorumludur.

İşsizlik sigortası primleri, 5510 sayılı Sosyal Sigortalar ve Genel Sağlık Sigortası Kanunu'nun 80 ve 82'inci maddelerinde belirtilen prime esas aylık brüt kazancın, %1 oranında sigortalı, %2 oranında işveren ve %1 oranında da devlet payı olarak ödenmektedir.

Kanun gereği, kendi istek ve kusuru dışında işsiz kalan ve usulüne uygun olarak İŞKUR'a başvuranlardan; hizmet akdinin sona ermesinden önceki, son 120 gün prim ödeyerek sürekli çalışmış olmak kaydıyla, son üç

yıl içerisinde 600 gün prim ödeyerek çalışmış olanlar 180 gün, 900 gün prim ödeyerek çalışmış olanlar 240 gün, 1080 gün prim ödeyerek çalışmış olanlar 300 gün süre ile;

İşsizlik ödeneğinden, sağlık sigortası hizmetlerinden, danışmanlık ve işe yerleştirme hizmetlerinden ve mesleki eğitim hizmetlerinden yararlanmaktadırlar.

İşsizlik ödeneği, asgari ücretin brüt tutarının yüzde seksenini geçemeyecek şekilde sigortalının son dört aylık prime esas kazançları dikkate alınarak hesaplanan günlük ortalama brüt kazancının yüzde kırkıdır (İŞKUR 2009 Faaliyet Raporu, 2010: 47).

1.2. İşsizliğin Tanımı

İşsizliğin çeşitli tanımları yapılmıştır. Genellikle 19. yüzyılda işsiz denildiği zaman ilk akla gelen “kabiliyetsizliğinden dolayı bir meslek edinmemiş veya geçimsizliği sebebiyle iş bulamamış, boş vakit geçiren haylaz bir insan tipi” (Zaim, 1992: 132) iken, günümüz modern toplumunda bu düşünce geçerliliğini kaybetmiştir. Çağımızda, işsizliğin ülkelerin ekonomik ve yapısal faktörlerinden kaynaklandığı bilinmektedir. İşsiz, çalışma istek ve yeteneğinde olup da, günün çalışma ve ücret koşullarına göre emeğini sunmasına karşın, sosyo-ekonomik nedenlerle isteği dışında çalışma imkanı bulamayan kişidir (Andaç, 1991: 16). Bu bağlamda işsizlik, çalışma istek ve yeteneğine sahip, mevcut çalışma ve ücret şartlarına göre emeğini arz ettiği halde, uygun bir iş bulamayan kişilerin durumunu ifade eder (Şakar, 1992: 194).

Geniş anlamıyla işsizlik, emeğin hiç yada tam kapasite ile kullanılmaması veya gerektiği şekilde ve yerde kullanılmaması suretiyle boşa harcanmasıdır (Ekin, 1971: 11). Dar anlamda işsizlik ise, genellikle, çalışma yetenek ve arzusunda olunmasına karşılık, cari ücret üzerinden uygun bir iş bulunamaması sebebiyle istihdam dışında kalınması olarak tanımlanmaktadır. Ekonomik açıdan işsizlik ise, emek arzının emek talebinden daha yüksek olduğu bir ülkede, emek arzı ile talebi arasındaki fark olarak tanımlanmaktadır.

1982 yılında Cenevre’de yapılan Uluslararası Çalışma Örgütü (ILO) 13. Çalışma İstatistikçileri Konferansında kabul edilen kararda da, işsizliğin uluslar arası standart tanımı yukarıda vermiş olduğumuz tanımda bulunan üç ana unsur üzerine oturtulmuştur. Bu unsurlar; 1-) İşsiz olma, 2-) Halen çalışmaya elverişli bulunma, 3-) Bir iş talep etme, şeklinde sıralanmaktadır (Başterzi, 1996: 7; Güloğlu ve Taş, 2011: 8). Uluslararası standartlara göre ancak bu üç unsuru birlikte taşıyanlar işsiz kabul edilmektedir.

Yukarıdaki üç durumu aynı anda taşıyanları işsiz kabul eden ILO’nun, 8.Çalışma İstatistikleri Uluslararası Konferansında kabul ve tavsiye ettiği işsizlik tanımı aşağıda yer almaktadır; Belirli bir gün yada hafta zarfında, belirli bir yaş sınırının üzerinde bulunan aşağıdaki kategorilere dahil şahıslar işsiz kabul edilir.

- İş akdi sona erdiğinden yahut geçici olarak tatil edildiğinden dolayı istihdama elverişli hale gelen, herhangi bir işe sahip olmayan ve ücretli bir iş arayanlar,

- Daha önce hiç istihdam edilmemiş veya bundan önceki durumu, bağımlı olmayan, yahut emekli olmuş, belirli bir süre zarfında çalışmaya elverişli şahıslar,

- İleriki bir tarihte yeni bir işe başlamak konusunda anlaşma yapmış olup da, hali hazırda bir işe sahip olmayan ve çalışmaya elverişli şahıslardır.

1.3. İstihdam

Kendi hesabına çalışan, ücretli-maaşlı, işveren ya da ücretsiz aile çalışanı olarak bir ekonomik faaliyette bulunan 15 ve daha yukarı yaştaki tüm nüfus istihdam edilen nüfus olarak tanımlanmaktadır (İŞKUR III. Genel Kurul Raporu, 2005: 9).

İktisadi açıdan İşgücü piyasasında emeğini arz edenler ile emek talep edenler arasında istihdam bakımından karşılıklı olarak birbirine bağımlılık ilişkisi bulunmaktadır. Bu açıdan ekonomik bir kavram olarak istihdamı, üretim faktörlerinin gelir sağlamak amacıyla çalışması ya da çalıştırılması olarak tanımlayabiliriz (Görmüş, 2009: 105).

1.4. İşkur

Türkiye İş Kurumu tarihsel süreç içerisinde toplumda farklı biçimde algılanmıştır.1980'li yıllara kadar yurtdışına işçi gönderme nedeniyle farkındalık düzeyi yüksek ve olumlu bir algının olduğu bir dönem yaşanmıştır. Yurtdışına işçi göndermenin yavaşlamasıyla kurumun toplum tarafından algılanma biçimi değişmeye, kurumsal etkinlik yitirmeye başlanmış artık tartışılır hale gelen yapısı ile yeniden yapılandırılması gereği ortaya çıkmıştır (Kumaş, 2010: 139).

Sonuç olarak İstihdamın korunmasına, geliştirilmesine, yaygınlaştırılmasına ve işsizliğin önlenmesi faaliyetlerine yardımcı olmak ve işsizlik sigortası hizmetlerini yürütmek amacıyla 25.06.2003 tarihinde kabul edilen ve 05.07.2003 tarih ve 25159 sayılı Resmi Gazete' de yayımlanarak yürürlüğe giren 4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu ile Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanlığının ilgili kuruluşu (Değişik fıkra : 16/05/2006-5502 S.K./42. md.) statüsünde, özel hukuk hükümlerine tabi, tüzel kişiliği haiz, idari ve mali bakımdan özerk bir kamu kuruluşu niteliğinde olan Türkiye İş Kurumu, kısa adıyla İŞKUR kurulmuştur (İŞKUR, 4904 Sayılı Kanun, 2003).

Yeni düzenleme ile Kurumun görev alanı genişletilmiş, geleneksel iş ve işçi bulma hizmetlerinin yanı sıra aktif işgücü programlarının uygulanması olanağı getirilmiş, pasif işgücü politikaları uygulamak amacıyla 1 Haziran 2000'de uygulamaya giren işsizlik sigortası hizmetlerini yürütebilecek bir yapı oluşturulmaya çalışılmıştır. İl İstihdam Kurulları, bölgesel kalkınmada yerel inisiyatif geliştiren ve yerel istihdam politikalarını belirleyecek şekilde yeniden yapılandırılmış ve sosyal tarafların üçlü yapı

içerisinde kurumun yönetimine ve İl İstihdam Kurullarına katılması sağlanmıştır (Sayın, 2004: 417).

Bununla birlikte, günümüzde tüm ülkelerin gündeminde ön sıraları işgal eden istihdam ve işsizlikle mücadele, yeni yöntem ve önlemlerin uygulanmasını gerektirmektedir. Bu yüzden birçok ülke aktif işgücü programları, meslek danışmanlığı, mesleki rehabilitasyon gibi yeni yöntemlere başvurmaktadır. Bütün bu yöntemler, yeniden yapılandırılan Türkiye İş Kurumu'nun faaliyet alanına dahil edilmiştir. Öte yandan, Kurumun vasıflı elemanlarla daha kaliteli hizmet sunması ve organlarının işleyişinin yeniden düzenlenmesi de yeni yasanın amaçları olarak belirlenmiştir (Sayın, 2004: 420).

1.4.1. İşkur'un görevleri

4904 sayılı Türkiye İş Kurumu Kanunu'nun 1. maddesinde kurumun "istihdamın korunmasına, geliştirilmesine, yaygınlaştırılmasına ve işsizliğin önlenmesi faaliyetlerine yardımcı olmak ve işsizlik sigortası hizmetlerini yürütmek" amacıyla kurulduğu belirtilmiştir. Bu amaçları gerçekleştirmek üzere 3. maddesinde Genel Müdürlüğün görevleri şu şekilde sayılmıştır (İŞKUR, 4904 Sayılı Kanun, 2003);

a) Ulusal istihdam politikasının oluşturulmasına ve istihdamın korunmasına, geliştirilmesine ve işsizliğin önlenmesi faaliyetlerine yardımcı olmak, işsizlik sigortası işlemlerini yürütmek.

b) İşgücü piyasası verilerini, yerel ve ulusal bazda derlemek, analiz etmek, yorumlamak ve yayınlamak, İşgücü Piyasası Bilgi Danışma Kurulunu oluşturmak ve Kurul çalışmalarını koordine etmek, işgücü arz ve talebinin belirlenmesine yönelik işgücü ihtiyaç analizlerini yapmak, yaptırmak.

c) İş ve meslek analizleri yapmak, yaptırmak, iş ve meslek danışmanlığı hizmetleri vermek, verdirmek, işgücünün istihdam edilebilirliğini artırmaya yönelik işgücü yetiştirme, mesleki eğitim ve işgücü uyum programları geliştirmek ve uygulamak, istihdamdaki işgücüne yönelik eğitim seminerleri düzenlemek.

d) İşçi, isteme ve iş aramanın düzene bağlanmasına ilişkin çalışmalar yapmak, işgücünün yurt içinde ve yurt dışında uygun oldukları işlere yerleştirilmelerine ve çeşitli işler için uygun işgücü bulunmasına ve yurt dışı hizmet akitlerinin yapılmasına aracılık etmek, istihdamında güçlük çekilen işgücü ile işyerlerinin yasal olarak çalıştırmak zorunda oldukları işgücünün istihdamlarına katkıda bulunmak, özel istihdam bürolarına ilişkin Kuruma verilen görevleri yerine getirmek, işverenlerin yurt dışında kendi iş ve faaliyetlerinde çalıştıracağı işçileri temin etmesi ile tarım işlerinde ücretli iş ve işçi bulma aracılığına izin verilmesi ve kaldırılmasına ilişkin işlemleri yapmak.

e) Gerektiğinde Kurum faaliyet alanı ile ilgili ihalelere katılmak suretiyle, yurt içinde veya uluslararası düzeyde kurum ve kuruluşlara eğitim ve danışmanlık hizmeti vermek.

f) Avrupa Birliği ve uluslararası kuruluşların işgücü, istihdam ve çalışma hayatına ilişkin olarak aldıkları kararları izlemek, Türkiye

Cumhuriyeti Hükümeti'nin taraf olduğu Kurumun görev alanına giren ikili ve çok taraflı anlaşma, sözleşme ve tavsiye kararlarını uygulamak.

1.5. İşkur Gebze Şube Müdürlüğü İşsizlik Sigortası Hizmetleri

Gebze Şube Müdürlüğü işsizlik sigortası hizmetlerini 4447 sayılı kanunun öngördüğü şekilde yerine getirmektedir. Gebze Şube Müdürlüğünde bu hizmetler 6 personelle yapılmaktadır. Aşağıdaki tablolarda Gebze Şube Müdürlüğünün İşsizlik sigortası hizmetleri paylaşılmıştır.

Daha önce belirtilen şartlara uygun olarak işsiz kalanların durumu incelenmekte olup, durumu uygun olanlara bahsedilen değerler dahilinde işsizlik sigortası maaşı bağlanmaktadır.

Maaş bağlanan işsizlere bu süre boyunca ihtiyaçta göre kişinin durumuna uygun olabilecek çeşitli meslek ve geliştirme kursları da önerilmektedir. İşsizlerin talepleri ve kabiliyetleri dikkate alınarak, meslek danışmanlarının görüşleri doğrultusunda uygun bir meslek kursuna gönderilebiliyorlar.

Tablo 1: 2010 Yılı Gebze Şube Müdürlüğü İşsizlik Maaşı Başvuruları

	Gebze Şube Müdürlüğü		
	Kabul	Red	Toplam
Ocak	733	156	889
Şubat	771	143	914
Mart	729	129	858
Nisan	492	120	612
Mayıs	480	127	607
Haziran	585	101	686
Temmuz	539	87	626
Ağustos	514	142	656
Eylül	435	95	530
Ekim	434	114	548
Kasım	393	144	537
Aralık	509	147	656
TOPLAM	6.614	1.505	8.119

Kaynak: İŞKUR Gebze şube müdürlüğü 2010 yılı verilerinden derlenmiştir.

2010 yılında işsizlik maaşı için toplamda 8119 kişi başvuru yapmış bunların 6614'üne maaş bağlanırken, 1505 kişiye işsizlik ödeneği şartları oluşmadığı için red kararı verilmiştir. Türkiye'de işsizlik sigortasının şartlarına sahip olabilmek kolay olmadığı gibi işsizlik ödenekleri de bir ailenin geçinmesinde yeterli değildir. Bu nedenle işsiz kalanlar ya en kısa zamanda iş bulmak durumunda yada kayıt dışı çalışmak zorundadırlar.

Tablo 2: 2010 Yılında İşsizlik Maaşı Alanlara Yapılan İşsizlik Ödemeleri

	Gebze Şube Müdürlüğü	
	İşsizlik Ödeneği alan Kişi sayısı	İşsizlik Ödeneği ödeme Miktarı
Ocak	4.446	1.726.462,29
Şubat	4.464	1.725.926,59
Mart	4.420	1.771.861,26
Nisan	4.179	1.647.523,99
Mayıs	3.933	1.510.249,12
Haziran	3.761	1.471.285,40
Temmuz	3.714	1.497.494,47
Ağustos	3.725	1.502.911,67
Eylül	3.464	1.371.119,09
Ekim	3.255	1.286.513,48
Kasım	3.104	1.263.905,39
Aralık	3.123	1.286.568,07
TOPLAM		18.061.820,82

Kaynak: İŞKUR Gebze şube müdürlüğü 2010 yılı verilerinden derlenmiştir.

Tablo 2’de de görüldüğü gibi 2010 yılında Gebze Şube Müdürlüğünden işsizlik maaşı alanlara yapılan toplam ödeme miktarı 18.061.820.82 TL dir. En yüksek ödemenin Mart ayında 1.772.000 TL ve en düşük ödeme oranını ise Kasım ayında 1.264.000 civarında olduğu görülmektedir.

Tablo 3: Yıllar İtibariyle Gebze Şube Müdürlüğünden İşsizlik Ödeneği Alan Kişi Sayısı

	Gebze Şube Müdürlüğü		
	Kabul	Red	Toplam
2002	1.952	194	2.146
2003	2.809	112	2.921
2004	2.494	192	2.686
2005	2.739	129	2.868
2006	3.163	82	3.245
2007	4.891	177	5.068
2008	7.941	420	8.361
2009	11.611	1.398	13.009
2010	6.614	1.505	8.119
TOPLAM	44.214	4.209	48.423

Kaynak: İŞKUR Gebze şube müdürlüğü 2010 yılı verilerinden derlenmiştir.

2002 yılında başlayan işsizlik maaşı ödemelerinin yıllar itibariyle arttığını görülmekte ve özellikle 2009 yılında yaşanan krizin işsizlik maaşı

bağlama rakamlarına yansıdığını görmekteyiz. 2009 yılında ekonomik krizin etkisiyle, işsizlik maaşı en fazla ödenen yıl olmuştur. 2010 yılında ise krizin etkilerinin azaldığı ve işsizlik maaşı bağlanan kişi sayısında azalmalar olduğu görülmektedir.

2. GEBZE'DE İŞSİZLİK MAAŞI ALANLARA YÖNELİK ALAN ARAŞTIRMASI

2.1. Araştırmanın Amacı

Araştırmanın amacı, Gebze'de işsizlikte meydana gelen değişimleri, gelişmeleri ve nedenlerini izleyerek, bu değişim ve gelişmelerin işgücü piyasası üzerindeki etkisini ortaya çıkarmaktır. Gebze'de işsizlik maaşı alanların iş piyasasının ihtiyaçları doğrultusunda yönlendirilmesi için gerekli veriler ışığında analizlerin yapılması araştırmamızın temel amacını teşkil etmektedir.

2.2. Araştırmanın Önemi

Gelişmişlik seviyesi ne kadar olursa olsun, bütün dünyada ülkelerin karşı karşıya olduğu sosyo-ekonomik sorunların en başında işsizlik gelmektedir. Günümüzde hızla gelişen teknoloji ve üretimde insan gücünün yerini makinelerin alması, insanların işsiz kalmasına neden olmuş, buna karşın işsizleri korumak amacıyla çeşitli tedbirler geliştirilmiştir. Bu tedbirlerin en başında ise işsizlik sigortası yer almaktadır. İşsizliği tazmin edici bir sistem olarak işsizlik sigortası, kişinin işsiz kalması durumunda devreye girmektedir. Çünkü işsizlik, işsiz kalan kimsenin kendisi ve ailesi için başta gelir kaybı olmak üzere pek çok sorunun ortaya çıkmasına sebep olmaktadır.

2.3. Araştırmanın Yöntemi

Araştırmada veriler anket yöntemi kullanılarak toplanmıştır. Araştırmanın evrenini Gebze ve bağlı köylerde oturan ve işsizlik maaşını alan işsizler oluşturmaktadır. Örneklem olarak Gebze İŞKUR' şube müdürlüğün'den işsizlik sigortası almaya başlayan 162 kişi tesadüfi olarak seçilmiştir. Yapılan literatür taraması sonucunda elde edilen bilgiler yardımıyla araştırmanın amacına uygun işsizleri tanımaya yönelik katılımcılara 16 soru yöneltilmiştir.

Bu sorular üç bölümden oluşmaktadır. İlk 5 soru ankete katılan ve işsizlik sigortası almaya başlayan kişilere ait genel bilgilerini almaya yöneliktir. İkinci 5 soru ise işsizlerin bakmakla yükümlü oldukları kişiler ve meslekleri hakkındaki bilgilerini ölçmeye yönelik olup, son 6 soru da ise işsizlerin iş bulamama nedenleri, işten beklentileri ve ücret oranlarına yönelik olarak düzenlenmiştir.

Anketlerimiz söz konusu işsizlerle yüz yüze görüşülerek gerekli açıklamalar yapıldıktan sonra yapılmıştır. Anketler 2011 yılında uygulanmış olup; Anket çalışması yaklaşık iki aylık bir süre zarfında yapılmıştır.

Anketler, SPSS 17 programından yararlanılarak değerlendirilmiştir. Verilerin analizinde istatistiksel tekniklerden frekans ve yüzde oranları düzenlenmiştir.

2.4. Araştırmanın Kapsamı

Bu araştırmaya İŞKUR Gebze Şube Müdürlüğünden işsizlik maaşı alan her dönem için ortalama 3.220 kişiden 162 kişi katılmıştır. İŞKUR Gebze Şube Müdürlüğünün hizmet alanı içinde bulunan Gebze, Darıca, Çayırova ve Dilovası ilçelerinde çalışan ve işten ayrılarak işsizlik maaşı için başvuru yapan işsizler katılmıştır.

2.5. Araştırmanın Bulguları

Tablo 4: Katılımcılara Ait Genel ve Demografik Bilgiler

Araştırmada sorulan sorular ve cevapları	Katılımcı Sayısı	%
Katılımcıların Cinsiyeti		
Erkek	115	71
Kadın	47	29
Katılımcıların Yaş Aralıkları		
15-24	24	15,0
25- 44	132	81,6
45 - 64	6	3,4
Katılımcıların Eğitim Durumu		
Okur-yazar	4	2,5
İlkokul	70	43,2
Lise/Dengi	36	22,2
Meslek Lisesi	26	16,0
Yüksekokul	10	6,2
Fakülte	16	10,0
Katılımcıların Medeni Hali		
Evli	97	60
Bekar	65	40
Bakmakla Yükümlü Olunan Kişi Sayısı		
1-2	44	27,2
3-4	60	37,0
5-6	18	11,1
6+	6	3,7
Yok	34	21,0

Tablo 4'te ilk sorumuz ankete katılanların cinsiyet durumunu göstermektedir. Katılımcıların 115'nin (% 71) bay, 47'sinin (% 29) bayan olduğu görülmektedir.

Ayrıca ankete katılan işsizlerin yaş aralıklarını incelediğimiz ikinci sorumuzda ise, 15-24 yaş aralığında bulunanlar % 14,8'dir. 25-44 yaş aralığındaki kişi sayısı 132 olup % oranı 81,5' dir. Katılımcıların yalnızca 6 tanesi (% 3,7) 45-64 yaş grubu aralığındadır. Bu durum bize katılımcıların daha çok orta yaş düzeyinde olduklarını göstermektedir.

Eğitim ile ilgili sorumuz olan 3. Sorumuzda ise, 4 katılımcının okur-yazar olduğunu görmekteyiz. 70 katılımcı (% 43.2) ilkokul mezunu, 36 katılımcı (% 22.2) düz lise mezunu, 26 katılımcı (% 16) meslek lisesi mezunu, 10 katılımcı (% 6.2) meslek yüksek okulu mezunu, 16 katılımcı (% 10,0) fakülte mezunudur.

Eğitim durumlarını genel olarak değerlendirdiğimizde katılımcıların % 45.7'si lise altı mezunu, % 54.3'ü ise lise ve üstü mezunu olduğunu söyleyebiliriz.

Medeni hallerini sorguladığımız 4. Soruda ise, katılımcıdan 64'ü (% 39) bekar, 94'ü (% 58) evlidir. Dört (4) katılımcı da medeni durumunu belirtmek istememiştir. Bu rakamlarda Türkiye geneli çalışanların medeni durumuna yakın olduğu söylenebilir.

Katılımcılara beşinci sorumuz ile bakmakla yükümlü oldukları aile efradı sayısı tespit edilmeye çalışılmıştır. Soruyu yanıtlayanların % 27.2'sinin evlerinde bakmakla yükümlü oldukları 1-2 kişi olduğunu belirtmişlerdir. % 33.3'ü 3-4 kişiye bakmaları gerektiğini ve Katılımcıların 11.1'i bakmakla yükümlü oldukları kişi sayısını 5-6 kişi olarak açıklamış olup, % 3.7'si 6 ve üzeri kişiye bakmak zorunda olduklarını belirtmiştir. Katılımcıların % 21 ise bakmakla yükümlü oldukları kimsesinin olmadığını ifade etmişlerdir.

Tablo 5: Katılımcıların Konut Durumu

Katılımcıların Konut Durumu	Kişi Sayısı	%
Kendine Ait	82	50,6
Kira	78	48,1
Toplam	160	98,8
Cevap Vermeyen	2	1,2
Genel Toplam	162	100

Tablo 5'de ankete katılanların 160'ı soruya cevap vermiş, 2 kişi ise cevaplamamıştır. Cevap verenlerin % 50,6'sı oturdukları evlerinin kendilerine ait olduğunu belirtmiş olup, % 48.1 ise kirada oturmaktadırlar. Gebze bölgesinde oturan aileler genelde gecekondular olarak tabir edilen bölgelerde oturmakta ve kısıtlı imkânlarıyla yaptıkları, kendi evlerinde ikamet etmektedirler.

Tablo 6: Katılımcıların Gebze Bölgesinde Oturma Süresi

Kaç Yıldır Gebze Bölgesinde Oturmaktasınız?	Kişi Sayısı	%
1 Yıldan Az	4	2,5
1-5 Yıl	24	14,8
6-10 Yıl	26	16,0
11-15 Yıl	26	16,0
16-20 Yıl	24	14,8
20 ve üzeri	52	32,1
Toplam	156	96,3
Cevap Vermeyen	6	3,7
Genel Toplam	162	100

Tablo 6’da katılımcıların 156’sı soruyu cevaplamış, 6’sı ise soruya yanıt vermemişlerdir. Soruyu cevaplayanların % 2.5’i bir yıldan daha az süredir Gebze bölgesinde oturdukları, % 14.8’i 1-5 yıl aralığında Gebze’de oturmakta ve % 16’sı 6-10 yıl aralığında ikamet etmiş, yine % 16’lık diğer bir kesimde 11-15 yıl arası bir süredir bu bölgede bulunmaktadır. Geriye kalan % 50’ye yakın bir kısmı ise, Gebze bölgesinde 16 yıldan daha uzun süreli olarak oturduğunu belirtmişlerdir.

Tablo 7: Katılımcıların İşsizlik Süreleri

Ne Kadar Süredir İşsizsiniz?	Kişi Sayısı	%
1-3 ay	144	88,9
4-6 ay	6	3,7
7-12 ay	0	0
13-18 ay	2	1,2
19-24 ay	0	0
24 ve üzeri ay	2	1,2
Toplam	154	95,1
Cevap Vermeyen	8	4,9
Genel Toplam	162	100

Tablo 7’de ankete katılanların 154’ü soruyu yanıtlamış, 8’i ise yanıt vermemiştir. Cevap verenlerin % 88.9’u 1-3 aydır işsiz olduklarını ve katılımcıların % 3.7’si 4-6 aydır işsiz olduklarını ve % 1.2’si 13-18 ay yine % 1.2’si 24 ve üzeri ay işsiz olduklarını ifade etmişlerdir.

Tablo 8: Katılımcıların Ailesinde Çalışan Kişi Sayısı

Ailede Çalışan Sayısı	Kişi Sayısı	%
Çalışan Yok	76	46,9
1 kişi	52	32,1
2 kişi	18	11,1
3 kişi	12	7,4
4 ve üzeri	0	0
Toplam	158	97,5
Cevap Vermeyen	4	2,5
Genel Toplam	162	100

Tablo 8'de Katılımcıların 158 tanesi soruyu yanıtlamış, 4 kişi ise yanıtlamamıştır. Soruyu Cevaplayan kişilerin % 46.9'u ailelerinde başka herhangi bir kişinin çalışmadığını, % 32.1' in ise ailelerinde başka 1 kişinin de çalıştığını, % 11.1'i ailelerinde kendisinden başka 2 kişinin de çalıştığını belirtmiştir. Katılımcıların % 7.4'ü ise ailelerinde diğer 3 kişinin de çalıştığını beyan etmiştir.

Tablo 9: Aşağıdaki nedenlerden hangisi/hangileri işten ayrılmanızda etkili olmuştur?

Nedenler	Etkili		Etkili Değil	
	Kişi Sayısı	%	Kişi Sayısı	%
Evlenmek	4	2,4		
Çocuk Doğurmak	2	1		
İşten Çıkarılmak	126	77,7		
Ev İçi İş Yükü	4	2,4		
Çalışmaktan Yorulmak/Sıkılmak	0	0		
İşin Sigortasız Olması	4	2,4		
Düşük Ücret	18	11		
İş Arkadaşları/Üstleri ile Sorun Yaşamak	14	8		
İş Kazası ve Meslek Hastalığı Riskinin Yüksek Olması	14	8		
İl Değiştirme	4	1		
Sağlık Nedenleri	8	5		
Çalışma Ortamına Uyumsuzluk	12	7		
Yükselme İmkânlarının Uygun Olmaması	10	6		
Uzaklık	4	2,4		
Çalışma Saatlerinin Düzensizliği	8	5		
Sosyal Hakların Yetersizliği	22	13,5		

Tablo 9’de İşten ayrılma nedenlerini sorguladığımız bu bölümde, katılımcıların işten çıkışını etkileyen en önemli nedenin % 77.7 ile işveren tarafından işten çıkarılmaları ile ikinci önemli diğer bir neden ise düşük ücretle çalışma olduğu belirtilmiştir. İşçilerin %20’ye yakın bir kısmın da ise işlerinden ayrılmanın birden fazla nedeni olduğunu beyan etmişlerdir.

Tablo 10: Aşağıdaki nedenlerden hangisi/hangileri iş aradığınız halde bulamamanızda etkili olmuştur?

Nedenler	Etkili		Etkili Değil	
	Kişi Sayısı	%	Kişi Sayısı	%
Yetersiz Eğitim	30	18,5		
İş Arama Kanallarının Yetersizliği	36	22		
Evli Olmak	10	3		
İşin Gerektirdiği Yaşta Olmamak	16	10		
Deneyimi Olmamak	14	8,5		
İş Yaşamına Ara Vermiş Olmak	2	1		
Ailevi Nedenler	2	1		
İşin Sigortasız Olması	6	3		
Düşük Ücret	48	29		
İş Kazası ve Meslek Hastalığı Riskinin Yüksek Olması	10	6		
Askerlik	2	1		
Uzaklık	12	7		
Çalışma Saatlerinin Düzensizliği	28	17		
Sosyal Hakların Yetersizliği	30	18,5		
Vasıf Düzeyinin Düşüklüğü	4	2,4		
Yükselme İmkânlarının Uygun Olmaması	20	12		

Tablo 10’de iş aradığı halde bulamama gerekçelerini sorguladığımız bu bölümde katılımcıların % 29’u düşük ücret teklif edilmesi, % 22’si iş arama kanallarının yetersizliğinden dolayı iş bulmakta zorlandıklarını ve %18.5’i eğitimlerinin yetersizliğinden dolayı iş bulmakta zorlandıklarını belirtmişlerdir. Yine % 18.5’lik diğer bir kesim ise sosyal hakların yetersiz oluşundan dolayı uygun iş bulmada sıkıntı çektiklerini beyan etmişlerdir. Çalışma saatlerinin düzensizliğinin % 17, ayrıca yükselme imkânlarının zorluğu, sağlık nedenlerinin etkin olduğu belirtilmiştir. İşsizlerin % 60’ civarındaki bir kısmı iş bulamamalarının en az iki sebebi olduğunu % 35’e yakın bir kısmının ise 3 ve daha fazla sebepten dolayı iş bulamadıklarını beyan etmişlerdir.

Tablo 11: Katılımcıların Ücret Beklentisi

Hangi Ücret Aralığında Çalışırsınız?	Kişi Sayısı	%
700-1000 TL	80	49,4
1001-1499 TL	54	33,3
1500-2000 TL	20	12,3
2001-2499 TL	8	4,9
2500 ve üzeri	0	0
Toplam	162	100,0

Tablo 11'de katılımcıların ücret beklentilerini ölçtüğümüz bu soruda ankete katılanların tamamı soruyu cevaplamıştır. Katılımcıların % 49.4'ü 700-1000 TL aralığında ücret beklentisi bulunmaktadır. Katılımcıların % 33.3'ü 1001-1499 TL aralığında, % 12.3'ü 1500-2000 TL aralığında ve % 4.9'u ise 2001-2499 TL aralığında ücret beklentisi içerisinde oldukları görülmektedir.

Tablo 12: İş ararken Aşağıdaki İş Arama Yollarından Hangisi / Hangilerini Kullanmaktasınız?

İş Arama Yolları	Kullanmaktayım		Kullanmamaktayım	
	Kişi Sayısı	%	Kişi Sayısı	%
İlan Yoluyla	66	40		
İŞKUR Aracılı ile	116	71,5		
Yakın Akraba ve Tanıdık Vasıtası ile	74	45,5		
İlan+Tavsiye Üzerine	60	37		
Direkt Görüşme	56	34,5		
İnternet	56	34,5		

Tablo 12'de ankete katılanların iş arama kanallarından hangilerini kullandıklarını öğrenmeye çalıştık ve tabloda'da görülebildiği gibi şu cevaplar alınmıştır.

Katılımcıların % 70 oranındaki bir çoğunlukla iş arama kanallarının 3 tanesini kullanmakta olduğunu belirtmiş ve % 30 civarı ise iki yollu kullandıklarını belirtmişlerdir. İş arama yollarına tek tek baktığımız da ise, % 40'ı ilanlar yoluyla, % 71.5'i İŞKUR aracılığı ile % 45.5'i yakın akraba ve tanıdıkları vasıtasıyla iş aramakta, % 37' ilan ve tavsiye yolunu kullanmakta, % 34.5'i direkt görüşmeyi tercih ederken, % 34.5'i ise internet yoluyla iş aramayı tercih etmektedir. Katılımcıların birden fazla kanal kullanarak iş arama sürecini devam ettireceklerini düşündüğümüzden her bir katılımcıya birden fazla cevap verme hakkı tanınmıştır.

Tablo 13: Katılımcıların Çalışmak İstedikleri Sektör Tercihi

Hangi Sektörde Çalışmak İstersiniz?	Kişi Sayısı	%
Sanayi	120	74,1
Hizmet	26	16,0
Tarım	0	0
İnşaat	8	4,9
Turizm	4	2,5
Toplam	158	97,5
Cevap Vermeyen	4	2,5
Toplam	162	100

Tablo 13’de katılımcıların 158’i soruyu yanıtlamış, 4’ü ise cevap vermemiştir. Cevaplayanların % 74.1’i sanayi sektöründe çalışmak istediklerini beyan etmiştir. Hizmet sektörü isteyenlerin oranı % 16, İnşaat sektörü % 4.9, Turizm % 2.5 istenmektedir. Tarım sektörünü ise isteyen olmamıştır. Burada sanayi sektöründe çalışma beklentileri yöredeki sanayi kuruluşlarının fazla olması gerçeğinden kaynaklandığı düşünülmektedir.

Tablo 14: Katılımcıların Son Bir Yıl İçerisinde Mesleki Eğitimlerinin Sorgulanması

Son Bir Yılda Mesleki Eğitim Aldınız mı?	Kişi Sayısı	%
Evet	36	22,2
Hayır	126	77,8
Toplam	162	100,0

Tablo 14’de ankete katılanların % 77.8’i son bir yıl içerisinde herhangi bir eğitime katılmadıklarını beyan etmişlerdir. Katılımcıların % 22.2’si ise son bir yıl içerisinde mesleki bir eğitime katıldıklarını belirtmiştir. Eğitime katılan kişi sayısı 36’dır. Bu kişilerin katıldıkları mesleki kurslar aşağıdaki tabloda belirtilmiştir. Buradan da anlaşılacağı üzere, meslek kurslarına olan ilginin düşük olmasıdır. Bunun en önemli nedenlerinden biri işsizlerin yeni bir mesleği öğrenecek kadar beklemeye tahammül ve imkanlarının olmamasıdır. Çünkü işsizlik sigortasından adıkları ücretle bir çoğu ailesi ile birlikte geçinememektedir. Bu nedenle bir an önce yeni bir iş bulup çalışmak zorunda kalmaktadırlar. Ancak yeni bir meslek öğrenmek isteyen işsizlere, şu anda geçerli olan ücretin üzerinde, işsizlerin ailesi ile asgari şartlarda geçinebilecekleri bir ücret verilse daha gerçekçi ve faydalı olacağı tahmin edilmektedir.

Tablo 15: Katılımcıların Aldıkları Mesleki Eğitimler

Alınan Mesleki Eğitim	Kişi Sayısı	Alınan Mesleki Eğitim	Kişi Sayısı
Muhasebe	4	Mobilya/Döşeme	4
Forklift	2	Lojistik	2
Bilgisayar İşletmenliği	2	Hizmet içi Eğitim	2
Mekanik Bakım Onarım	2	Montaj	2
Gazaltı Kaynak	2	SPC (Proses Kontrol)	2
Elektrik Uzaktan Kumanda	2	El Lifti	2
CNC	2	Meslek Belirtmeyen	6
Toplam		36 Kişi	

Tablo 15'de daha önce mesleki eğitim alıp almadıklarının araştırıldığı bu bölümde ise sadece 18 tanesi mesleki eğitim aldığını belirtmiş, bu kişilerin aldıkları eğitim dalları tabloda belirtildiği gibidir. Gebze bölgesinin ihtiyaçlarına yönelik ipuçlarını bize veren bu sonuçlar bölgedeki açılması gereken meslek kursları için de yol göstericidir. Gebze ve çevresi daha ziyade sanayi bölgesi olduğundan buradaki istihdamın ağırlığı da sanayi alanında olmaktadır.

Tablo 16: Katılımcıların Eğitim Düzeyine Göre / Ortalama Gelir Seviyesi Tablosu

Eğitim Düzeyi	Ortalama Gelir Düzeyi				
	750 TL'den az	750- 1.000 TL	1.001- 1.500 TL	1.501 - 2.000 TL	2.001 ve Üstü
Okur - Yazar	2	4	0	0	0
İlköğretim	21	25	10	12	0
lise	4	18	4	6	4
Meslek Lisesi	2	10	10	2	2
Meslek Yüksekokulu	0	6	0	2	2
Fakülte	0	6	4	2	4
Frekans Toplamı	29	69	28	24	12
Lise altı Eğitim %	85	42	35	50	0
Lise ve üstü Eğitim %	15	58	65	50	100

Tablodaki rakam ve oranlara göre, lise ve altı eğitim düzeyindekileri görüleceği üzere, kişilerin eğitim düzeyleri arttıkça gelir seviyeleri de doğru orantılı olarak artmaktadır. Lise altı eğitim düzeyindekilerin % 86'sının geliri 750 TL den az iken, bu oran lise üstü eğitim seviyelerinde %14'dür, 1.500-

2.000 TL gelir seviyesinde oranların lise altı ve üstü eğitim seviyelerinde eşit olduğu ve burada ücreti belirleyen tek etkenin eğitim olmadığı, aynı zamanda tecrübenin de önemli diğer bir etken olmasından ileri gelmektedir. Ancak 2.000 TL ve üstü gelir düzeyinde olanlara baktığımızda %100 lük bir oranda lise ve üstü eğitim düzeyinden oluştuğu görülebilmektedir.

SONUÇ ve ÖNERİLER

Dünya genelinde yaşanan ekonomik kriz ve globalleşme işsizliği önemli ölçüde artırmış ve bütün ülkeleri tehdit eder hale gelmiştir. İşsizliğin yüksek oranlarda olması ülkemizdeki pek çok gelişmeyi yavaşlatmakta ve birçok sorunun kaynağı olarak gösterilmektedir. İşsizlik ülkemizi derinden etkilemiş ve kamuya ait hizmetlere yönelik beklentileri daha da artırmıştır. Artan bu fiili durum doğrultusunda iş arayanların özelliklerinin ve beklentilerinin belirlenmesi önem arz etmektedir. Bu anlamda işsizlerin vasfı, eğitim ve ücret aralıklarının bilinmesi sorunun çözümünde yardımcı olacaktır.

Türkiye’de işsizlikle mücadele için aktif ve pasif istihdam politikaları uygulanmaktadır. Bu uygulamalar işsizliğin azalmasına dönemsel ve bölgesel olarak katkı yapmakla birlikte genel olarak işsizlikle mücadele için yeterli olamamaktadır. Çalışanlar üzerindeki işsizliğin getirmiş olabileceği olumsuz etkilerini azaltmak için, devlet işsizlik sigortası maaşı uygulamasıyla kişilerin ihtiyaçlarını karşılamaya yönelik yetersiz de olsa hizmet vermektedir. Ancak işsizliğin çözümünde ülkemizde uygulanan işsizlik sigortası aşı ve hizmetlerinin yeterli ve ideal olduğunu söylemek mümkün değildir.

İşsizlik sigortası, Türkiye’de çeşitli açılardan tartışmalara sahne olan bir konudur. İşsizlik sigortası, özellikle karşıları tarafından, işverenlere getirilen ek ödeme yükü, bu yüke paralel olarak ortaya çıkabilecek olan kayıtdışılığa yönelme ve ayrıca bu sigorta dalının sadece sigortalı olarak çalışan işçi için geçerli olması bakımlarından eleştirilmektedir. Diğer taraftan, işsizlik sigortasının maddi ve manevi açıdan, çalışma aşamasındayken işsiz kalan kişiye sağladığı faydaları göz önünde bulundurulmalıdır. İş sahibi iken, çeşitli nedenlerle bir anda işsiz duruma düşen birinin hem kişisel hem de ailevi psikolojik durumu olumlu olmayacaktır. Bu olumsuz durum, işsizlik sigortası yolu ile giderilme şansına sahiptir. Böylece işsizlere hem maddi bir destek sağlanmış olmakta hem de, moral olarak kişiyi zinde tutulabilmektedir.

Ayrıca işsizlik sigortası, verimlilik yönünden de fayda teşkil etmektedir. Gerek işsizlik sigortası kapsamında verilen mesleki eğitim ve geliştirme sonucu kişinin nitelikli hale gelebilmesi ve gerekse ahlak ve iyi niyet kurallarına uyma zorunluluğu dolayısıyla sadakatın gelişmesi sonucu, kişinin daha bir azimle çalışması ve verimlilik açısından olumlu bakılabilecek bir durum olarak ortaya çıkarmaktadır.

İşsizlik sigortasının bu faydalı yanlarına rağmen, bazı eksikliklerinin olduğu belirtilmektedir. Bunun en önemli eksiklerinden biri, sadece belirli bir süre (son 3 yılın en az 600 günü sigortalı çalışmak ve son 120 günün tüm

primlerinin ödemiş olması) sigortalı olarak çalışmış ve prim ödemiş olanlar işsizlik sigortasından yararlanabiliyorlar. Bu nedenle işsizlik sigortasının yararlanma şartlarının genişletilmesi ve işsizlik maaş tutarlarının artırılmasının daha uygun olacağı düşünülmektedir.

Araştırmamızın bulgularından görülmüştür ki, işçilerin iş bulamamalarında önemli etkenlerden birinin de teklif edilen ücretin işçilerin beklentilerinin altında olmasından kaynaklandığı gerçeğidir. İşçilerin geçimlerini sağlayabilmeleri için yeterli bir gelire sahip olmaları gerektiğinden, ücret beklentilerinin geçim standartlarına yetecek uygun bir iş sahibi olmak istemeleri gayet doğaldır. İşçilerin ücret beklentileri asgari ücretin üzerinde bir ücret tutarıdır. Bu nedenle de işçilerin işsizlik dönemlerinde vasıflarını artırıcı ve kabiliyetlerini geliştirici şekilde mesleki eğitim alabilmeleri için gerekli tedbirlerin alınması önemsenmelidir. Yapılan araştırmalarda da belirtildiği gibi istihdam oranları işçilerin eğitim tecrübe ve vasıfları ile doğru orantılı olduğudur. Yine sözkonusu araştırmamızda da (Tablo.16) bu bilgileri doğrulayıcı bilgilere ulaşılmıştır. Eğitim ve vasıf oranı arttıkça işçilerin geliri ve iş bulma alternatifleri artmaktadır.

İş arama yollarında kişilerin başvurdukları en önemli kanalın İŞKUR olduğu anlaşılmıştır. Son bir yıl içerisinde mesleki eğitim alıp-almadıklarını sorguladığımız bölümde (Tablo.14) kişilerin yaklaşık % 78'inin herhangi bir mesleki eğitim almadıkları görülmüştür. Aslında İŞKUR'un önemli görevlerinden biri de ihtiyaç ve talepler doğrultusunda işsizlere mesleki eğitim almalarını sağlamaktır. Ancak İşsizlerin çoğunun bildikleri bir mesleklerinin olması ve bakmakla yükümlü oldukları aileleri olduğu için, bir an önce yeni bir iş bulup çalışmak istemektedirler. Aksi durumda almış oldukları işsizlik sigortası primleri ile uzun süre geçinebilmeleri mümkün olamamaktadır.

İşsiz kalmış ve işsizlik sigortası alan vasıfsız işçilerin içerisinde, yeni meslek öğrenip kendini geliştirmek isteyenlere mutlaka bu imkanın verilmesi gerekmektedir. Tabii olarak bahsedilen süre içerisinde de kişilerin kendileri ve bakmakla yükümlü buldukları aile fertlerinin geçinebilecekleri bir ücret seviyesinde desteklenmeleri şarttır. Aksi halde geçimini sağlayamayan bir kişinin sağlıklı bir şekilde mesleki eğitim almak istemesi mümkün olamayacaktır. Yani mesleki eğitim alan işsizlerin mutlaka asgari geçim düzeyinde desteklenmeleri gerektiği düşünülmektedir.

Kişilerin iş piyasasında tutunabilmelerinin en önemli ayağı işçilerin vasıflı birer eleman olmalarından geçmektedir. Bu nedenle mesleki eğitim çok önemli bir konuma gelmektedir. Burada devlete ve devletin kurumlarına özellikle İŞKUR'a bazı görevler düşmektedir. Vasıfsız kişilerin iş piyasasına meslek sahibi bireyler olarak yerleştirilmesi önem arz etmektedir. Piyasanın ihtiyaçlarının doğru tespiti ve arz-talep dengesinin sağlıklı işletilmesi çok önemlidir. Aksi halde zaman, insan ve emek kaybının önüne geçilmesi mümkün görülmemektedir.

KAYNAKÇA

1. Andaç, Faruk (1991), **Niçin İşsizlik Sigortası**, Türk-İş Yayınları, No: 179, Kayseri.

2. Ataman, Berrin Ceylan (2000), **İşgücü Piyasası ve İstihdam Politikalarının Temel Prensipleri**, Siyasal Yayıncılık, Ankara.
3. Başterzi, Süleyman (1996), **İşsizlik Sigortası**, A.Ü. Hukuk Fakültesi Yayınları No: 509, Ankara.
4. Biçerli, M. Kemal (2000), **Çalışma Ekonomisi**, Beta Yayınevi, 1. Baskı, İstanbul.
5. Dilik, Sait (1992), **Sosyal Güvenlik**, 2. Baskı, Ankara Üniversitesi Basımevi, Ankara.
6. Güloğlu, Tuncay ve Taş H.Yunus (2012), **Rize İli İşgücü Piyasası Araştırması Analizi**, Areda Yayınları, İzmit
7. Ekin, Nusret (1971), **Gelişen Ülkelerde ve Türkiye’de İşsizlik**, Sermet Matbaası, İstanbul.
8. Ersel, Birsen (1999), **Türkiye’de İşsizlik ve İşsizlik Sigortası**, Dilek Ofset Matbaacılık, İstanbul.
9. Görmüş, Ayhan (2009), *1990’dan günümüze Türkiye’de İstihdamın Değişim Trendi ve Ulusal İstihdam Stratejisi İhtiyacı*, **Kamu-İş İş Hukuku ve İktisat Dergisi**, Cilt10, Sayı 4.
10. İŞKUR, (2010), “2009 Yılı Faaliyet Raporu” Ankara.
11. İŞKUR, (2005), “III.Genel Kurul Çalışma Raporu” Ankara.
12. Kenar, Necdet (2001), *Dünyada ve Türkiye’de İşsizlik*, **TES-İş Dergisi**, Ağustos- Eylül, 2001.
13. Koray, Meryem (2000), **Sosyal Politika**, Ezgi Kitabevi, Bursa.
14. Kumaş, Handan, “Türkiye İş Kurumu Faaliyetleri Ve İşgücü Piyasası İhtiyaçları Arasındaki Uyum” Sosyo - Ekonomi , Ocak- Haziran 2010-1 <http://www.sosyoekonomi.hacettepe.edu.tr/100108.pdf> (Erişim tarihi 20.10.2011)
15. Ören, Kenan (2012), **Sosyal Politika**, Pelikan Yayıncılık, Ankara.
16. Sayın Ali Kemal, “İstihdam Hizmetlerinin Yeniden Yapılandırılması Sürecinde Türkiye İş Kurumu” **Sosyal Siyaset Konferansları Dergisi**, Sayı 49 (2004) <http://www.iudergi.com/index.php/sosyalsiyaset/article/view/471> (Erişim tarihi 20.10.2011).
17. Şakar, Müjdat (1992), *İşsizlik Sigortasının Türkiye’de Uygulanabilirliği ve KıdemTazminatı Müessesesi ile İlişkileri*, **İş Hukuku Dergisi**, Nisan-Haziran 1992.
18. Törüner, Mete (1992), *İşsizlik Sigortası ve Türkiye*, **TİSK İşveren Dergisi**.
19. Tuna, Orhan ve Nevzat Yalçıntaş (1999), **Sosyal Politika**, İstanbul, Filiz Yayınevi. Cilt:30, Sayı: 4, Ocak 1992.
20. TÜİK Haber Bülteni, Hanehalkı İşgücü Araştırması 2010 Ağustos Dönemi Sonuçları <http://www.tuik.gov.tr/PreHaberBultenleri.do?id=6355>, Erişim (29.11.2010)
21. Türkiye İş Kurumu Kanunu. “25.06.2003 tarih ve 4904 sayılı” (R.G. 05.07.2003, Sayı: 25159) Türkiye İş Kurumu, www.iskur.gov.tr
22. Zaim, Sabahattin (1997), **Çalışma Ekonomisi**, Filiz Kitapevi, 10. Baskı, İstanbul.